

Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin Kamu Diplomasisindeki Yerinin Bosna Hersek Örneđi Üzerinden İncelenmesi¹

Murat Yeřilođlu²
DOI:10.5281/zenodo.10430709

Öz

Medya, ölkelerin yabancı kamuoylarıyla kurduğu iletişim sürecini ifade eden kamu diplomasisinde oynadığı rol itibarıyla ön plana çıkmaktadır. Türkiye de bu çerçevede kamu diplomasisinde medyaya öncelik vererek Anadolu Ajansı'nı (AA) yeniden yapılandırmıştır. Ajans, bu doğrultuda Türkiye'nin dış politika hedefleriyle uyumlu olarak içeriklerini 13 dilde abonelerine ulaştırmaktadır. Makalede Türkiye'nin kamu diplomasisinde Anadolu Ajansı'nın rolü, Kurumun BHSC (Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca) dilindeki yayınlarının Bosna Hersek medyasındaki yansımaları üzerinden analiz edilmektedir. Bu kapsamda Boşnak Federalna.ba haber sitesinde Anadolu Ajansı'nın haberleri taranarak, AA BHSC servisinin Balkan medyasına servis ettiği içeriklerdeki söylemlerin, Ajansın abonelerine sunduğu şekilde yer alıp almadığı örnek haberlerle irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Anadolu Ajansı, Medya, Türkiye, Bosna Hersek

Examination of Anadolu Agency's Place in Turkey's Public Diplomacy Through The Case of Bosnia And Herzegovina

Abstract

Media takes prominent position with the role it plays in public diplomacy, which is the communication process of countries with foreign publics. In this sense, Turkey, by giving priority to the media in public diplomacy, has restructured Anadolu Agency (AA). AA delivers contents to its subscribers in 13 languages in line with Turkey's foreign policy goals. In the article, the role of Anadolu Agency in Turkey's public diplomacy is surveyed through the

¹ Bu çalışma yazarın "Bir Dış Politika Stratejisi Olarak Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Anadolu Ajansı'nın Rolü: Bosna Hersek Örneđi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir

² Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı Yüksek Lisans Öđrencisi, yesiloglumurat@gmail.com

analysis of the reflections of the Agency's BHSC (Bosnian-Croatian-Serbian-Montenegrin) language contents in Bosnia and Herzegovina media. In this context, the texts of Anadolu Agency on the Bosnian Federalna.ba news site are looked up, and examined that whether the discourses are in line with the Agency's contents serviced to the Balkan media.

Keywords: Public Diplomacy, Anadolu Agency, Media, Türkiye, Bosnia and Herzegovina

GİRİŞ

Kavramsal olarak 1960'lerden itibaren literatürde kendisine yer bulan kamu diplomasisi, Soğuk Savaş'ın ardından, özellikle de 21. yüzyılın uluslararası siyaset anlayışında devletlerin dış dünyayla kurdukları münasebetlerde en önemli iletişim yöntemlerinden biri haline gelmiştir. Kamu diplomasisi, bir ülkenin dış politika perspektifini, kendi kültürünü, değerlerini ve uluslararası meselelere yönelik fikirlerini ve düşüncelerini, yabancı kamuoylarına anlatmak amacıyla kurduğu iletişim sürecini ifade etmektedir. Bu noktada devletler, yabancı halkların desteğini kazanmak, kendi dış politika anlayışlarını ve uygulamalarını uluslararası kamuoyunun gündemine sunabilmek amacıyla yabancı dilde yayın yapan kitle iletişim araçlarından yararlanmaktadırlar. Böylelikle medya, ülkelerin hedef halklara ulaşma konusunda oynadığı rol itibarıyla kamu diplomasisinde ön plana çıkmaya başlamıştır. Türkiye de bu minvalde Anadolu Ajansı'nın (AA) çok dilli yayınlarına başlamasıyla birlikte, dış politika vizyonunu daha iyi bir perspektifte ve merkezden dış dünyaya aktarmaya çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle Türkiye, Anadolu Ajansı aracılığıyla kendi 'hikayesini' dünyaya anlatmayı ve bu sayede uluslararası medyada kendisi hakkındaki olumlu söylemlerin sayısını artırmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda Anadolu Ajansı'nın Bosna Hersek medyasında Türkiye hakkında olumlu içeriklerin görünürlüğüne yaptığı katkı, çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. İlk olarak kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesinin çizildiği çalışmada, daha sonra kamu diplomasisi faaliyetlerinde medyanın rolü üzerinde durulacaktır. Ardından Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine genel bir yaklaşım sunulmaktadır. Son olarak çalışma, Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin kamu diplomasisine katkısını, Ajansın BHSC (Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca) yayın servisi haberlerinin Bosna Hersek medyasındaki yansımaları üzerinden analiz etmektedir. AA BHSC birimi tarafından abonelerine servis edilen ve www.aa.com.tr/ba adresinde yer alan içeriklerden kamu diplomasisi bağlamında Türkiye'nin Balkanlarda yumuşak gücünün yansıtılmasına katkı sunacağı düşünülen haberler seçilerek, bu içeriklerin Bosna Hersek menşeli www.federalna.ba haber sitesindeki yansımaları karşılaştırılmıştır. İki haber sitesindeki söz konusu haberlerin söylemleri, kurgu ve benzerlik bakımından irdelenmektedir. Sonuç olarak çalışma, kamu diplomasisi bağlamında Anadolu Ajansı'nın, Türkiye ile ilgili olumlu söylemlerin Bosna Hersek medyasında yer alması konusundaki katkısını gözlemlemeyi amaçlamaktadır.

Kavramsal Çerçeve: Diplomasi, Kamu Diplomasisi Ve Yeni Kamu Diplomasisi

Diplomasi kelimesinin kökenine bakıldığında Antik Yunanca bir kelime olan 'diploma' sözcüğünden türediği ve 'katlamak' anlamına geldiği rivayet edilmektedir. Antik Yunan ve

Roma İmparatorluğu dönemlerinde yabancı halklarla münasebetler dahil devletlerin resmi işlerinin düzenlendiği belgeler, katlanmış şekilleri nedeniyle "diploma" olarak adlandırılmıştır (Nicholson, 1939: 26). Kavram, devletlerin diğer ülkelerle aralarındaki münasebetlerin ve müzakerelerin yönetilmesinde başvurulan 'beceri ve taktik' yöntemi olarak ilk defa İngiliz siyasetçi ve düşünür Edmund Burke tarafından 1796 yılında ifade edilmiştir (Erzen, 2012: 6).

Morgenthau, diplomasiyi ulusal gücün 'beyni' olarak kabul etmekte ve diplomasinin devletler arasında barışı korumadaki rolüne vurgu yapmaktadır. Morgenthau'ya göre diplomasi 'ulusal çıkarların (gücün) barışçıl yollardan korunması' anlamına gelmektedir. (Morgenthau, 1948: 105) Harold Nicholson ise kavramı, devletlerin resmi temsilcileri aracılığıyla "uluslararası ilişkilerin müzakereyle yönetimi" olarak tanımlamıştır. (Nicholson, 1939: 15) Kavram, muhtemel bir savaş veya çatışma durumu halinde devletlerarası ilişkilerin barışçıl metotlarla çözüme kavuşturulması, şiddete evrilebilecek bir davranışın önceden fark edilerek, o noktaya ulaşmaması için durumun (krizin) kontrol altına alınması gibi konularla da ilgilidir (Ceyhan, 2019: 62).

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan yeni küresel ortamda modern diplomasinin kapsamı da genişleyerek gündemi zenginleşmiştir. Böyle bir ortamda devletlerin hakim olduğu uluslararası ilişkiler sürecine de yeni aktörler katılmış ve diplomasinin dönüşümü hız kazanmıştır. Kamuoyu, karar vericilerin dış politika yapımı sürecinde hesaba katmak zorunda kaldıkları, görüşlerine başvuru olan önemli bir kaynak haline gelmiştir (Kalın, 2011: 6). Özellikle kamuoyunun dış politikada öneminin artmasıyla birlikte geleneksel yoldan yürütülen diplomasinin devletlerin küresel siyasette sözü dinlenen bir güç olma hususunda işlevinin azaldığı görülmüştür (Salha, t.y.). Gelişen bu yeni ilişki biçimleri ve etkileşim alanları sonucunda geleneksel diplomasiden farklı olarak, doğrudan yabancı 'kamuoylarının' hedef alındığı 'kamu diplomasisi' adıyla yeni bir diplomasi anlayışı ortaya çıkmıştır.

Kamu diplomasisi, literatüre kavram olarak ABD'li diplomat ve akademisyen Edmund Gullion tarafından 1965 yılında kazandırılmıştır (Sancar, 2012: 79). Gullion'a göre yabancı ülkelerde kamuoyunun desteğinin sağlanması gibi uluslararası ilişkilerin geleneksel diplomasi dışındaki boyutlarını kapsayan kamu diplomasisi kavramı, dış politika yapımında ve uygulanmasında kamuoyunun tutumunun etkisine odaklanmaktadır (Waller, 2007: 23). ABD Enformasyon Ajansı'nın (USIA) eski direktörü Hans Tuch ise kavramı "bir devletin ulusal amaç ve mevcut politikalarıyla birlikte kendi ulusunun fikirleri ve idealleri ile kurumlarının ve kültürünün anlaşılması amacıyla yabancı kamuoylarıyla olan iletişim süreci" olarak tanımlamaktadır. (Tuch, 1990: 3)

Doğrudan uluslararası toplumun hedef alındığı kamu diplomasisi, devletlerin ulusal çıkarlarına destek sağlayan, 'ikna' ve 'etkileme' gibi beceriler gerektiren 'iletişim' politikalarını kapsamaktadır. Bu kapsamda kamu diplomasisi kavramı, geleneksel yönden yabancı kamuoylarıyla etkileşim halinde bulunmak biçiminde tanımlanmaktadır (Efegil, 2016). Mark Leonard ise kamu diplomasisinin gerçekte 'ilişki inşa etmek' olduğunu belirtmektedir (Leonard, 2002: 8). Nye'ye göre de kamu diplomasisi hükümet politikaları adına uygun bir ortamı mümkün kılan 'uzun vadeli ilişkiler' oluşturmayı hedeflemektedir (Nye, 2004:107).

Aynı zamanda Nye'ye göre kamu diplomasisinin günlük ve stratejik iletişimlerle kalıcı ilişkiler olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır (Nye, 2004:107-110).

Kamu diplomasisi kavramı zaman içinde özellikle iletişim teknolojilerinde yaşanan büyük değişimle yerini 'yeni' olan kamu diplomasisi anlayışına bırakmıştır. Bu yeni anlayış çerçevesinde yaşanan değişim ve dönüşümler, uygulayıcılardan iletişim şekillerine, iletişim hedeflerinden iletişim ortamına ve konularına kadar farklı alanlarda gerçekleşmektedir (Köksoy, 2019: 14).

Soğuk Savaş zamanında kamu diplomasisi uygulamaları daha ziyade 'tek yönlü' olarak devletlerin ideolojilerini aktarmak için gerçekleşiyordu (Sancar, 2016: 13). Soğuk Savaş'ın ardından özellikle de 21. yüzyılın başından itibaren ise kamu diplomasisi, karşı tarafın da sözünün dinlendiği, karşılıklı iletişimin olduğu yeni uygulama alanlarına yönelmiştir.

Sonuçta "yeni kamu diplomasisinin retoriği diyalog, ilişki inşa etme, karşılıklı anlayış, dinleme ve dâhil etme üzerine kurulmuştur" (Sancar, 2016: 18). 21. yüzyıl kamu diplomasisinin temel paradigmasının tek yönlü (monolog) iletişimden farklı olarak iki yönlü iletişime dayanan (diyalog) ilişki inşa etmek olduğu ifade edilmektedir (Szondi, 2008: 8). Karar vericiler, dış politikada başarının bir koşulu olarak yabancı halklarla diyalog içerisinde olunması gerektiğini giderek daha fazla kabul etmektedirler. Çünkü sadece 'etki' etmekten ziyade hedef halklarla kurulan diyalog, karar vericilere yabancı kamuoylarının geri bildirimini sayesinde bilgi toplama ve bu bilgileri kendi hedeflerine uygun olarak derleyerek uluslararası ilişkilerde daha etkili bir dış politika uygulama fırsatı sunmaktadır. Bundan dolayı etkin kamu diplomasisi, konuşmakla birlikte dinlemeyi de içeren 'çift yönlü bir yol'dur (Nye, 2004: 111). Bu bağlamda Yeni Kamu Diplomasisi, "kısa vadeli ihtiyaçlar yerine uzun dönemli amaçlara, kalpleri ve akılları kazanmaya ve güven inşa etmeye" vurgu yapmaktadır (Melissen, 2005: 21).

Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü

İletişim, kişinin kendisini karşısındakine anlatabilmesini ifade etmektedir. Kitle iletişimi ise adından da anlaşılacağı üzere, kitleler arasında yani toplumun genelini kapsayan bir iletişim imkânı sunmaktadır. İnsanlara kitlesel anlamda ulaşabilmek, onları bilgilendirmek için kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda medyanın kamuoyu oluşturmadaki etkinliği tartışılmaz bir olgudur. Ülkeler bu anlayışla kamu diplomasisi faaliyetlerinde uluslararası kamuoyuna hitap eden yabancı dillerde medya organları kurmakta ve bu sayede hedef halklara ulaşarak onların görüşlerini yanlarına çekmeyi amaçlamaktadır (Eren, 2019: 29).

Teorik olarak kamu diplomasisinde medyanın rolüne ilişkin iki görüş bulunmaktadır. Birinci görüşe göre medya karar vericileri yönlendiren bir güç iken, ikinci görüş ise karar vericilerin medyayı kendi amaçları doğrultusunda kullandığını ifade etmektedir (Efegil, 2016). İki görüşün ortak paydası ise medyanın kamuoyu oluşturmada oynadığı merkezi roldür. Gilboa'nın da bu bağlamda belirttiği gibi kamu diplomasisi, hükümet, medya ve kamuoyu olmak üzere üç ana bileşen arasındaki karmaşık ilişkiye dayanmaktadır (Gilboa, 2008: 62). Kamu diplomasisinde medya aracılığıyla iletişim, "hem siyasal aktörlerden hedef kitleye hem

de hedef kitleden siyasal aktörlere olmak üzere iki yönlü olarak ilerlemektedir” (Bostancı, 2012: 105). Medya bu doğrultuda devletten halka (G2P) ve halktan devlete (P2G) etkileşimli iletişim biçimleri için bir fırsat sunmaktadır (Simons, 2018: 199). Sonuç olarak medyanın, halk ile karar vericiler arasındaki bağlantının kurulmasında önemi elzemdir.

Karar vericiler kitle iletişim araçlarını kullanarak kendileri açısından önem arz eden konuları gündemde tutmaya çalışmaktadırlar. Bu noktada medyanın gündem belirleme ve oluşturma gücü ön plana çıkmaktadır. Medyanın öncelik verdiği gelişmeler kamuoyunun da öncelikli konusu haline gelmektedir. Medya tarafından kamuoyuna servis edilen olumlu veya olumsuz herhangi bir haber, kitlelerin tutumlarını ve düşüncelerini etkileyebilmektedir (Sancar, 2012: 99).

Medyanın kamu diplomasisi faaliyetleri açısından etkisi üzerine geliştirilen kuramlardan bir diğeri ise Leonard'ın üç boyutlu kamu diplomasisi modelinden ilki olan “haber yönetimi” (news management) boyutudur (Leonard, 2002: 12). Günlük konularda iletişim yönetimini kapsayan haber yönetimi, en genel ifadeyle bilgilendirme çalışmalarını içermektedir. “Hükümetler haber yönetimi ile aslında medyada kendi anlatılarını ve politikalarını çıkarlarına uygun biçimde kamuoyuna sunmayı ve onların desteğini almayı amaçlar” (Ekşi, 2014: 102). Haber yönetimini propagandadan ayıran en temel özellik, dezenformasyondan ziyade, kamu diplomasisinin başarısının da bağlı olduğu gerçek bilginin doğru bir şekilde doğru hedefe en etkin biçimde aktarılması hususudur (Kalın, 2011: 11). Kamu diplomasisinde iletişim araçlarıyla yapılan bir başka faaliyet ise savunuculuk (müdafaa) tekniğidir. Kamu diplomasisi uygulamalarında iletişim faaliyetleri savunuculuk tekniğiyle gerçekleştirilmektedir. Savunuculuk, ülkelerin iletişim faaliyetleriyle kendi vizyonunu ve dış politikasını anlatmasını içermektedir (Ekşi, 2014: 110).

Medyanın kamu diplomasisinde oynadığı rolün en belirgin yansıması, şüphesiz uluslararası yayımcılıkta kendisini göstermektedir. Ülkeler hem kendi kamuoylarını hem de dış kamuoyunun desteğini kazanmak adına uluslararası topluma ulaşabilen kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadır. Devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerinde ağırlık verdiği uluslararası yayımcılık, ülkelerin yabancı halklarla ilişki kurmak amacıyla iletişim teknolojilerini kullanarak uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Cull, 2008: 34). Ülkeler uluslararası yayın yapan medya araçlarıyla kendi tarihini, kültürünü anlatmakta, uluslararası kamuoyunda olumsuz ön yargıları kırmayı amaçlamaktadır. Medya aracılığıyla bir aktör, diğer ülke halklarına ulaşarak yumuşak güç unsurlarını aktarmakta ve böylece imaj ve itibarını canlandırmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda küresel enformasyon savaşlarında, ABD CNN ve AP, İngiltere BBC ve Reuters, Fransa AFP ve France 24, Almanya Deutch Welle ve Arap dünyası ise Al-Jazeera ile büyük bir rekabet halinde imaj ve algı mücadelesi vermektedir. (Ekşi, 2014: 227). Türkiye de uluslararası arenada kendi bakış açısını anlatmak adına TRT ve Anadolu Ajansı'nı etkili bir şekilde kullanmaya başlamıştır.

Diğer yandan ise medya küreselleşmenin de etkisiyle toplumlar arasında etkileşimi artırmaktadır. Medya aracılığıyla halklar birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulmakta ve uluslararası meselelere yönelik olarak ortak görüş birliği oluşturabilmektedir. Halkların tutum

ve davranışlarının duyurulmasında kritik rol oynayan, onların sesi konumunda bulunan medyanın uluslararası politika üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.

Bununla birlikte iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşüm, halklar ile gündem belirleyiciler arasında şartları bir anlamda eşitlemiş, bu da izleyicilere sadece 'yayın yapmayı' değil aynı zamanda onlarla 'konuşmayı' da gerekli kılmıştır. Devletler bu anlamda küresel enformasyon savaşlarında sadece kendi yumuşak güçlerini yansıtmakla yetinmemektedir. Karşı taraf nezdinde bir empati oluşturabilmek amacıyla onların da seslerinin duyurulduğu yayınlara imza atmaktadırlar. Örneğin BBC'nin "Focus on Africa, CNN'in "African Voices" ve Al Jazeera'nın "Africa Investigates" gibi programları bölgesel bazda, Afrika'nın bakış açısını yansıtan yayınlardır (Wu, 2016: 88). Uluslararası medya kuruluşları bu şekilde bölgesel ölçekte, yerel halkın hikayelerinin anlatıldığı programlarla aslında kendi temsil ettikleri ülkeler adına empati kazanma mücadelesi vermektedirler.

Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetlerine Genel Bakış

Sovyetler Birliği'nin dağılması Türkiye'nin dış politikada hareket alanını sınırlandıran "konjonktürel etkileri ortadan kaldırmış, blok içinde baskılar çok azalmış, bağımsız bir Türk dünyası, iş birliğine açık bir Balkanlar ve iş birliğine istekli bir Orta Doğu ortaya çıkarmıştır" (Bal, 2010: 46). Bu anlamda Türkiye, sahibi olduğu stratejik konumu, kadim tarihi ve kültürü gibi potansiyellerini harekete geçirmek için girişimlerde bulunmaya başlamıştır (Köksoy, 2021: 632). Türkiye, ilk olarak SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını kazanan soydaş Orta Asya halklarına yönelik eğitim, sosyal ve kültürel alanda iş birlikleri geliştirmek adına adımlar atmaya başlamıştır.

Türkiye'nin 1990'lardan itibaren başlattığı kamu diplomasisi çalışmaları çağın değişen şartlarına ayak uydurmayı sağlamak adına 2000'lerin ortalarından itibaren ivme kazanmıştır. Köklü tarihi, kültürel yapısı, insani ve kalkınma yardımları ile siyasal iletişimin tüm unsurlarıyla hikayesini gerçekçi bir şekilde anlatmayı hedefleyen Türkiye, bu amaç doğrultusunda kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamıştır (Çetin, 2022: 235). 1990'lı yıllar itibarıyla faaliyete başlayan TİKA ile sistemli bir yumuşak güç projeksiyonunu hedefleyen Türkiye, 2000'li yılların sonundan itibaren kamu diplomasisi kurumlarının sayısını artırmıştır. Bu kapsamda kültürel faaliyetlere öncelik veren Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve yurt dışında yaşayan Türklere yönelik faaliyetlere ağırlık veren Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) gibi kurum ve kuruluşlar ihdas edilmiştir. Türkiye'nin uluslararası alanda kendisine yönelik oluşan ön yargıların kırılması ve hikayesinin daha etkili bir şekilde anlatılması amacıyla ayrıca TRT ve Anadolu Ajansı gibi kurumlar da çok dilli yayınlarına başlamıştır. 2010 yılında ise kamu diplomasisi çalışmalarının daha işlevsel ve koordineli yürütülmesi amacıyla Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK) kurumu kurulmuştur. Böylelikle Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmaları da kurumsal bir niteliğe kavuşmuştur (Çetin, 2022: 242). KDK, faaliyetlerine son verildiği tarihe kadar genel hatlarıyla, Üniversite Tanıtım Programları, Siyasal İletişim Faaliyetleri ve Medya Tanıtım Çalışmaları gibi başlıklarda faaliyetler yürütmüştür (Kılıçaslan, 2020: 64-83). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmesinin ardından 2018'de Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının

kurulmasıyla KDK kapatılmış ve kamu diplomasisi faaliyetleri İletişim Başkanlığı koordinasyonunda yapılmaya başlanmıştır.

Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Medya Ve Anadolu Ajansı

Türkiye, uluslararası alanda kendi tezlerini daha etkili bir şekilde anlatmak adına dünyadaki muadilleri gibi küresel düzeyde etkin, dünya kamuoyuna hitap edebilen yayın organlarına sahip olmak istemiştir (Eren, 2019: 34). Böylelikle Türkiye, kamu diplomasisi faaliyetlerinde medyayı etkin bir şekilde kullanmaya başlamış ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile Anadolu Ajansı'nı yeniden yapılanmaya tabi tutmuştur. Günümüzde Anadolu Ajansı ve TRT, Türkiye'nin tezlerinin dünya kamuoyuna taşınması sürecinde kritik rol oynamaktadırlar (Parim ve Çetin, 2021: 32). Nitekim bu iki medya organı, Türkiye'nin uluslararası camiaya seslenen yüzleri olmuş ve ülkenin 'hikayesinin' kaynağından anlatılmasının aracı haline gelmiştir (Ekşi, 2014: 230).

Son dönemde, Türkiye'nin kamu diplomasisine verdiği önemle birlikte yeniden yapılanan Anadolu Ajansı, Türkiye'nin bu doğrultuda faaliyetlerde bulunan önemli kurumlarından biri haline dönüşmüştür (Paçaoğlu, 2020: 53). Yıllar içerisinde etki alanını genişleterek günümüzde uluslararası kamuoyuna 13 dilde içerik sağlayan AA, Türkiye'nin değerlerinin anlatılmasında önemli bir rol üstlenmektedir (İletişim Başkanlığı, 2022: 50).

AA, kamu diplomasisi bağlamında Türkiye'nin tarihini, kültürel zenginliklerini ve dış politika vizyonunu, sahip olduğu küresel erişim aracılığıyla dünya kamuoyuna ulaştırmayı ve Türkiye'ye yönelik uluslararası medyada çıkan olumsuz içerikleri azaltmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Ajans, Türkiye'nin dış politikasında tamamlayıcı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

AA ayrıca TİKA, THY, YTB, Türkiye Maarif Vakfı ve YEE gibi kurumların faaliyetlerini farklı dillerde servis ettiği içeriklerde özel önem vererek uluslararası kamuoyunun gündemine sunmaktadır. Yine aynı şekilde Türkiye lehine olumlu izlenimlerin oluşmasını sağlayan bireylerin, özel şirketlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve kurumların haberlerini de yayınlamaktadır (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2018: 493). Anadolu Ajansı, Türkiye merkezli servis ettiği haberlerinin yanı sıra farklı dillerde hazırladığı kitaplar, yabancı basın mensuplarına eğitimler ve her yıl düzenlediği uluslararası fotoğraf yarışması gibi faaliyetleriyle de ülkenin kamu diplomasisine önemli katkılar sunmaktadır.

AA Haber Akademisi: 2011'de kurulan Haber Akademisiyle AA, ulusal ve uluslararası düzeyde basın mensuplarına yönelik eğitimler düzenlemektedir (Anadolu Ajansı, 2023). TİKA, YTB, TRT ve İletişim Başkanlığı gibi kurumlarla iş birliği yapan AA, Savaş Muhabirliği, Veri Gazeteciliği ve Diplomasi Muhabirliği gibi çeşitli alanlarda özellikle Türkiye'nin kültürel ve tarihi bağlarının olduğu ülkelerden basın mensuplarının yetişmesine katkı sunmaktadır. AA Haber Akademisi tarafından 2022 yılında düzenlenen 41 eğitim programına, 50 farklı ülkeden 2 bin 439 medya çalışanı katılmıştır (Anadolu Ajansı, 2023). Kamu diplomasisi açısından basın sektöründe çalışanlara yönelik gerçekleştirilen uluslararası nitelikteki mesleki eğitimler kültürel diplomasi faaliyeti olarak tanımlanabilir. Eğitimler sırasında ülke ziyaretleriyle oluşan

hareketlilikle farklı ülkelerden basın mensuplarının bir araya gelmesi, iş birlikleri ile ülke imajına ve tanıtımına zemin oluşturmaktadır (Ökten, 2022: 133).

İstanbul Photo Awards: Anadolu Ajansı tarafından 2015 yılından itibaren her yıl düzenli olarak organize edilen uluslararası haber fotoğrafı yarışması, basın fotoğrafçılığını desteklemeyi amaçlamaktadır. Bir önceki yılın dünya gündemini şekillendiren fotoğrafların belirlendiği "İstanbul Photo Awards" yarışmasına her yıl 15 binin üzerinde fotoğraf gönderilmektedir (Anadolu Ajansı, 2022). Birçok farklı ülkeden foto muhabirlerinin başvurduğu yarışma, AA'nın Türkiye'yi uluslararası alanda tanıtan önemli uygulamalarından birisi konumundadır.

AA Yayınları: Anadolu Ajansı, farklı dillerde yayına hazırladığı çalışmalarla hem habercilik tecrübesini okuyucuyla buluşturmakta hem de meseleler hakkında Türkiye'nin bakış açısını dünya kamuoyuna iletmektedir. Bu kapsamda Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde hazırlanan AA yıllıkları, yılın önemli olaylarına ışık tutan arşiv özelliği taşıırken, derlenen gelişmeler Türkiye'nin tezlerine uygun olarak sunulmaktadır. Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında örnek verilebilecek AA'nın diğer yayınlarına ise yine çeşitli dillerde hazırlanan 'Türkiye'nin DEAŞ'la Mücadelesi' ve 'Barış Pınarı Harekatı' kitapları örnek gösterilebilir (Anadolu Ajansı, 2023).

Anadolu Ajansı'nın Çok Dilli Yayınları

2011 yılından itibaren çok dilli yayıncılık faaliyetlerine başlayan AA, günümüzde Türkçe, İngilizce, Fransızca, Rusça, Arapça, İspanyolca, Kürtçe/Sorani, Kürtçe/Kurmanci, BHSC (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça, Karadağca), Endonezce, Arnavutça, Farsça ve Makedonca olmak üzere uluslararası medyaya 13 dilde içerik sağlamaktadır. Dünya çapında 41 merkezde ofisi bulunan Ajansın 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Küresel ölçekte yaşanan gelişmeleri abonelerine hızlı bir şekilde aktarmayı ilke edinen AA'da, 142 uyuktan 3 binden fazla personel istihdam edilmektedir (Anadolu Ajansı, 2021). Ajans, dünya genelinde 6 bini aşkın abonesine her gün ortalama yaklaşık 3 bin haber, 3 binden fazla fotoğraf, 310 video, 9 infografik ve 16 canlı yayın hizmeti sunmaktadır (Anadolu Ajansı, 2022). Uluslararası alanda referans alınan temel haber kaynaklarından biri olma misyonuyla hareket eden AA'nın erişim ağının, dünya nüfusunun yüzde 90'ını kapsadığı belirtilmektedir (Anadolu Ajansı, 2020). Ajans, altmışa yakın ülkenin haber ajanslarıyla yaptığı içerik değişim anlaşmalarıyla da haber, fotoğraf ve videolarını, ilgili ülkelerdeki medya kuruluşlarına ulaştırma imkanına sahip olmuştur (Anadolu Ajansı, 2021).

AA, çok dilli yayınlarına başlamasıyla birlikte Türkiye'nin dış politikasını, kültürünü, dilini ve tarihini dünya kamuoyuna taşımaktadır. İngilizce yayınıyla doğrudan uluslararası kamuoyuna ulaşma imkanına sahip olan Ajans, diğer dillerdeki içerikleriyle de yerel anlamda Türkiye'nin söz konusu bölgelerdeki kamuoyuna ulaşmasında önemli rol oynamaktadır. Örneğin 2014 yılında Tunus merkezli olarak faaliyete başlayan AA Fransızca yayını, Afrika'nın Fransızca konuşulan bölgesini hedeflemekte ve kıtanın sesini daha etkin bir biçimde dünyaya duyurmayı amaçlamaktadır (Anadolu Ajansı, 2014). Yine aynı şekilde AA, Farsça konuşulan ülkeler İran, Afganistan ve Tacikistan'ın Türkiye için sosyal, kültürel, tarihi, ekonomik ve

jeostratejik açıdan önemini dikkate alarak dokuzuncu yayın dili olarak 2015 yılında Farsça dilinde yayına başlamıştır (NTV, 2015). 2012 yılından itibaren Arap dünyasına içerik üreten AA Arapça servisinin ise “yumuşak bir güç aracı olarak Arap dünyasıyla Türkiye arasında iletişim köprüsü kuracağı” ifade edilmektedir (Anadolu Ajansı, 2013).

AA BHSC Servisi

“Avrupa'nın önemli bir parçası ve Türkiye'nin komşusu olan Balkanlar stratejik öneme sahip bir bölge” konumundadır (Göral, 2013: 112). Bu nedenle Balkanlar, geçmişten bu yana Türkiye'nin dış politikasında öncelikli bölgelerden biri olmuştur (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017: 116). Türkiye'nin özellikle 2000'lerden itibaren dış politikasında yaşanan dönüşüme paralel olarak, Balkan ülkelerine yönelik proaktif yaklaşımı da TİKA, YTB, YEE ve Türkiye Maarif Vakfı gibi kamu diplomasisi kurumlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleriyle artış trendine girmiştir (Kavoğlu, 2022, 313).

Bu bağlamda, Anadolu Ajansı da Türkiye'nin ‘bölgede medya gücü’ olma hedefiyle 11 Mart 2012 yılında merkezi Bosna Hersek'te bulunan Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca (BHSC) yayınına hizmete almıştır. Yayın hayatına Boşnakça-Hırvatça-Sırpça (BHS) olarak başlayan servis, 2022 yılında Karadağca yayın dilinin de içerik üretimine dahil edilmesiyle ‘BHSC’ şeklini almıştır (Anadolu Ajansı, 2023). Yayın yaptığı bölge ülkelerinde yüzün üzerinde aboneli bulunan BHSC servisi, abonelerine günde ortalama 80 haber, 250 fotoğraf ve 20 görüntü servis etmektedir (Anadolu Ajansı, 2021). Kurumun BHSC dillerinde ürettiği haberlerle, Türkiye ve Balkan ülkelerinin kültürel ve sosyal açıdan yakınlaşmasını sağlamayı hedeflediği ifade edilmektedir (Anadolu Ajansı, 2012).

güçlendirerek, haber dili sayısını 13'e çıkararak Anadolu Ajansı, BHSC servisiyle de Balkan ülkelerinin önemli haber kaynaklarından biri haline gelmiştir. Böylece Ajans, BHSC yayınıyla Türkiye'nin Bosna Hersek, Karadağ, Hırvatistan ve Sırbistan kamuoyuna ulaşmasında kritik bir konum elde etmiştir (Paçaoğlu, 2020: 53). AA, BHSC dilindeki içerikleriyle Türkiye'de, Balkanlarda ve dünyada yaşanan gelişmeleri Türkiye'nin bakış açısıyla bölge ülkelerine aktarmaktadır. Ayrıca Ajans, bölgedeki insan hikayelerini aktaran özel haberlerini de abonelerine servis etmektedir. Kurum, bu şekilde bir taraftan bölgedeki yaşamı Türk kamuoyuna yansıtırken diğer taraftan da Türk kültürünü Balkan kamuoyuna aktararak, bölge halkıyla Türkiye arasında bağların güçlenmesine katkı sunmaktadır.

AA Haberlerinin Bosna Hersek Medyasındaki Yansımaları

Çalışmada, AA BHSC servisi tarafından üretilen haberlerin Bosna Hersek merkezli www.federalna.ba haber sitesinde ne şekilde yer aldığı incelenmiştir. Bu kapsamda Kurumun BHSC dilinde yayın yapan www.aa.com.tr/ba web sayfasındaki haberler taranmıştır. Haber taramasında ajansın abonelerine servis ettiği içeriklerin aynı zamanda web sayfasında da yer aldığı göz önünde bulundurulmuştur. Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarına katkı sunacağı düşünülen konular üzerinden AA BHSC servisi tarafından muhtelif zamanlarda servis edilen 6 haber seçilmiş ve söz konusu bu haberler federalna.ba web sitesinde de aranarak iki

medya organındaki içerikler Türkçeye çevrilip, haberlerin söylemleri kurgu ve benzerlik yönünden karşılaştırılarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Bosna Hersek'i oluşturan etnik gruplar (Boşnak, Hırvat ve Sırp) arasındaki bölünmeler, ülkenin her kademesinde olduğu gibi medyaya da yansımaktadır. Federalna.ba haber sitesi ülkeyi oluşturan iki entiteden biri olan ve çoğunluğunu Boşnak ve Hırvatların meydana getirdiği Bosna Hersek Federasyonu'nun (FBİH) resmi yayın organı olan Federalna Televizija'nın (FTV) web portalıdır. Kurumun sitesinde, FTV'nin Bosna Hersek topraklarında izlenme oranının yüzde 28,2, Federasyon topraklarında ise yüzde 43 olduğu bilgisi yer almaktadır. Federalna.ba haber sitesi FTV'nin web sitesi olarak Ekim 2011'den bu yana faaliyet göstermektedir (RTVFBİH, 2023)

Haber 1 “Zanica'daki Çocuk Şenliği, Bosna-Hersek'in her yerinden binlerce çocuğu bir araya getirdi”

Federalna.Ba Sitesinde Yer Alan Haber	Haberdeki Ortak Vurgular	Anadolu Ajansı'nın Servis Ettiği Haber
Başlık: Zanica'daki Çocuk Şenliği, Bosna-Hersek'in her yerinden binlerce çocuğu bir araya getirdi	-Şenliğin YEE tarafından düzenlendiği bilgisi -Organizasyonun Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kurduğuna vurgu	Başlık: Zanica'daki Çocuk Festivali, Bosna-Hersek'in her yerinden binlerce çocuğu bir araya getirdi
Haberin Tarihi: 09.05.2023	-Bosnalı çocukların Türkçe öğrenimine ilişkin detaylar	Haberin Tarihi: 09.05.2023
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/jubilarni-deseti-djeciji-festival-u-zanici-okupio-hiljade-malisana-iz-svih-dijelova-bih-jumlj	-YEE'nin Bosna Hersek'te uygulamaya koyduğu ‘Tercihim Türkçe’ projesi hakkında bilgi	Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/balkan/jubilarni-deseti-dje%C4%8Diji-festival-u-zanici-okupio-hiljade-mali%C5%A1ana-iz-svih-dijelova-bih/2892966
Erişim Tarihi: 11.05.2023	-Türkiye'den ve Bosna Hersek'ten çocukları bir araya getirdiği	Erişim Tarihi: 11.05.2023
Haberin özeti: Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen 10. Çocuk Şenliği, Zenica'daki City Arena'da gerçekleştirildi ve Bosna Hersek'in 40'tan fazla şehrinden 5 bin 500'ü aşkın çocuk katıldı.		Haberin özeti: Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen 10. Çocuk Şenliği, Zenica'daki City Arena'da gerçekleştirildi ve Bosna Hersek'in 40'tan fazla şehrinden 5 bin 500'ü aşkın çocuk katıldı.

<p>Şenlik, YEE'nin 2012 yılından bu yana Bosna Hersek'te her yıl organize ettiği "Tercihim Türkçe" projesi kapsamında düzenleniyor</p> <p>Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babur Girgin, "etkinlik Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kuruyor. Sizler Türkçe öğrenmekle kalmıyor, Türkiye'nin barış ve kültür elçileri oluyorsunuz." dedi.</p> <p>Zenica belediye başkanı Fuad Kasumović de etkinliğin Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluğu pekiştirdiğini belirtti.</p>		<p>Şenlik, YEE'nin 2012 yılından bu yana Bosna Hersek'te her yıl organize ettiği "Tercihim Türkçe" projesi kapsamında düzenleniyor</p> <p>Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babur Girgin, "etkinlik Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kuruyor. Sizler Türkçe öğrenmekle kalmıyor, Türkiye'nin barış ve kültür elçileri oluyorsunuz." dedi.</p> <p>Zenica belediye başkanı Fuad Kasumović de etkinliğin Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluğu pekiştirdiğini belirtti. eden bir projedir."</p>
---	--	---

Anadolu Ajansı tarafından 9 Mayıs 2023 tarihinde abonelerine servis edilen Haber 1, AA'nın sitesinde de "Zenica'daki Çocuk Şenliği Bosna-Hersek'in her yerinden binlerce çocuğu bir araya getirdi" başlığıyla yer almıştır. Haber, Yunus Emre Enstitüsü'nün 2012'den bu yana yürüttüğü "Tercihim Türkçe Projesi" kapsamında düzenlenen Çocuk Şenliği'yle ilgili detaylara yer vermektedir. Haberde organizasyonun Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlendiği, Bosna Hersek ile Türkiye arasında dostluk köprüsü kurduğu, Bosnalı çocukların Tercihim Türkçe projesi ile Türkçe öğrendiği gibi ifadeler yer almaktadır. Haberde ayrıca, Organizasyonun düzenlendiği Zenica şehrinin Belediye Başkanı Fuad Kasumovic'in, YEE tarafından yürütülen Tercihim Türkçe projesinin, Bosna Hersek ile Türkiye'deki okullarla iş birliğini içerdiği ve Bosna Hersek'teki 'eğitim kalitesini artırdığı' ve 'iki ülke arasındaki dostane ilişkileri geliştirdiği' yönündeki açıklamaları da yer almaktadır.

Söz konusu haber, Federalna.ba internet sitesinde de "Zenica'daki Çocuk Şenliği Bosna-Hersek'in her yerinden binlerce çocuğu bir araya getirdi" başlığıyla AA'nın haber başlığıyla aynı şekilde yer almıştır. Haberin içeriği de başlığına paralel bir şekilde Anadolu Ajansı'nın etkinlikle ilgili abonelerine servis ettiği haliyle Boşnak haber sitesinde yer bulmuştur. AA'nın haberinde yer alan 'Yunus Emre Enstitüsü tarafından organize edilen', 'Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü', 'Bosna Hersek'teki ilkokullarda giderek daha fazla öğrenci Türkçe öğreniyor' ve 'Bosna Hersek ve Türkiye'den çocukları bir araya getiriyor' gibi söylemlerin Federalna.ba web sayfasındaki haberde de yer aldığı görülmüştür.

Anadolu Ajansı, söz konusu haberle diğer bir kamu diplomasisi kurumu olan YEE'nin gerçekleştirdiği etkinliğin, Bosna Hersek medyasında yer almasını sağlayarak bu ülkenin kamuoyuna duyurulmasına katkıda bulunmuştur.

Haber 2 “Çavuşoğlu Saraybosna'da: BiH'de Yeni Gerilimlere İzin Vermeyeceğiz”

Federalna.Ba Sitesinde Yer Alan Haber	Haberdeki Ortak Vurgular	Anadolu Ajansı'nın Servis Ettiği Haber
Başlık: Çavuşoğlu Saraybosna'da: BH'de yeni gerilimlere izin vermeyeceğiz	-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, Bosna-Hersek'in istikrarı ve kalkınması yararına ikili ve çok taraflı girişimleri desteklemeye ve katılmaya hazır olduğunu söylemesi	Başlık: Çavuşoğlu Saraybosna'da: BH'de yeni gerilimlere izin vermeyeceğiz
Haberin Tarihi: 18.06.2022	-Türkiye ve Bosna Hersek'in köklü tarihi ve kültürel bağlarına vurgu	Haberin Tarihi: 18.06.2022
Haberin linki: https://www.federalna.ba/cavusoglu-u-sarajevu-necemo-dozvoliti-nove-tenzije-u-bih-0p9dg	-Türk şirketlerinin yatırımlarına vurgu	Haberin linki: https://www.aa.com.tr/ba/politika/cavusoglu-u-sarajevu-ne%C4%87emo-dozvoliti-nove-tenzije-u-bosni-i-hercegovini/2616940
Erişim Tarihi: 03.05.2023	-YEE, TİKA gibi kurumların faaliyetlerine atıf	Erişim Tarihi: 03.04.2023
Haberin özeti: Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Türkiye'nin Bosna Hersek'in toprak bütünlüğünü ve istikrarını desteklemeye devam edeceğini söyledi Çavuşoğlu'nun haberde yer alan açıklamaları: "Siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda iş birliğini geliştirmeye devam ediyoruz. 2021 yılında ticarete 1 milyar dolara yaklaştık ve bu yıl bunu aşacağımıza inanıyorum. Bosna Hersek'te birçok Türk firması ve kurumlarımız var ve yatırım yapıyor, sayın bakanımızın da belirttiği gibi TİKA var, Türkiye Vakıf Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Diasporası	-Türkiye'nin Bosna Hersek'in istikrarı ve toprak bütünlüğü ile AB ve NATO üyeliklerine desteği	Haberin özeti: Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Türkiye'nin Bosna Hersek'in toprak bütünlüğünü ve istikrarını desteklemeye devam edeceğini söyledi Çavuşoğlu'nun haberde yer alan açıklamaları: "Siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda iş birliğini geliştirmeye devam ediyoruz. 2021 yılında ticarete 1 milyar dolara yaklaştık ve bu yıl bunu aşacağımıza inanıyorum. Bosna Hersek'te birçok Türk firması ve kurumlarımız var ve yatırım yapıyor, sayın bakanımızın da belirttiği gibi TİKA var, Türkiye Vakıf Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Diasporası

Müdürlüğü ve Türk Havayolları'nı da ekleyeceğim”		Müdürlüğü ve Türk Havayolları'nı da ekleyeceğim”
"Bosna Hersek'te yeni gerilimlere izin veremeyiz. Herkes bu konuda sorumlu davranmalıdır"		"Bosna Hersek'te yeni gerilimlere izin veremeyiz. Herkes bu konuda sorumlu davranmalıdır"
“Türkiye, Bosna-Hersek'in egemenliği, toprak bütünlüğü ve istikrarı ile AB ve NATO üyeliklerine güçlü desteğini sürdürecektir”		“Türkiye, Bosna-Hersek'in egemenliği, toprak bütünlüğü ve istikrarı ile AB ve NATO üyeliklerine güçlü desteğini sürdürecektir”

Haber 2, Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun 2022 yılı Haziran ayında gerçekleştirdiği Bosna Hersek ziyaretine ilişkin AA tarafından abonelerine aktarılmıştır. Haberde Çavuşoğlu'nun ziyaret kapsamında yaptığı görüşmeler ile iki ülke arasında imzalanan anlaşmalara yer verilmiştir. Haber, AA tarafından “Çavuşoğlu Saraybosna'da: Bosna Hersek'te yeni gerilimlere izin vermeyeceğiz” başlığıyla servis edilmiştir. Haberin içeriğinde ise Çavuşoğlu'nun ‘Türkiye’nin Bosna Hersek’in istikrar ve çok taraflı girişimlerini desteklemeye devam edeceği’, ‘Türkiye’nin Bosna Hersek’in NATO ve AB üyeliklerine yönelik desteğini sürdüreceği’, Türk firmalarının Bosna Hersek’teki yatırımları, YEE ve TİKA gibi kurumların Bosna Hersek’teki çalışmaları gibi konularda yaptığı açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde ayrıca Çavuşoğlu'nun ‘Türkiye’nin, Bosna Hersek’in egemenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik güçlü desteğinin’ devam edeceğine ilişkin açıklamasına da vurgu yapılmıştır.

Federalna.ba sitesinde de yer alan haberin bu sitedeki söylemine bakıldığında; AA ile aynı başlıkla, Çavuşoğlu'nun “Bosna Hersek'te yeni gerilimlere izin vermeyeceğiz” şeklindeki açıklamasına vurgu yapılarak okuyuculara aktarıldığı görülmüştür. Sitede yer alan haberde AA'nın servis ettiği içerikle aynı olarak “Çavuşoğlu, Türkiye'nin Bosna-Hersek'in egemenliği, toprak bütünlüğü ve istikrarı ile Avrupa Birliği ve NATO yönelimine güçlü desteğini sürdüreceğini söyledi”, “Siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda iş birliğini geliştirmeye devam ediyoruz” “Bosna Hersek'te birçok Türk şirketi ve kurumlarımız var ve yatırım yapıyor”, “TİKA var, Türkiye Vakıf Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Diasporası Müdürlüğü ve Türk Havayolları var” ve “Söz konusu Bosna Hersek'in siyasi ve toprak bütünlüğünün korunması olduğunda, tavrımız her zaman nettir” gibi ifadeler yer almıştır. Federalna.ba web sayfası AA'nın haberindeki pozitif söylemleri okuyucularına aktarırken, haberde AA'nın içeriğinin dışında herhangi olumsuz bir söyleme yer verilmediği görülmüştür. Anadolu Ajansı, Çavuşoğlu'nun Bosna Hersek ziyareti sırasındaki açıklamalarında, Türkiye'nin Bosna Hersek'e yönelik desteğine vurgusunu ön plana çıkarmıştır. AA'nın haberini kullanan Federalna.ba sitesi de aynı söylemlere haberinde yer vermiştir. Böylece Anadolu Ajansı, Çavuşoğlu'nun açıklamalarının Bosna Hersek medyasında Türkiye'nin dış politika hedeflerine uygun bir biçimde yer almasını sağlamıştır. Bu kapsamda AA'nın, Bosna Hersek kamuoyunda Türkiye'ye karşı güven duygusunun yükselmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Haber 3 “Saraybosna: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti'nin 98. Yıl Dönümü Dolayısıyla Türk Bayrağıyla Işıklandırıldı”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberdeki Ortak Vurgular	Anadolu Ajansı'nın servis ettiği haber
<p>Başlık: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti'nin 98. yıl dönümü dolayısıyla Türk bayrağıyla ışıklandırıldı</p>	<p>-29 Ekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıl dönümü olduğu bilgisi</p> <p>-Atatürk'ün modern Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı olduğu</p>	<p>Başlık: Saraybosna: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti'nin 98. yıl dönümü dolayısıyla Türk bayrağıyla ışıklandırıldı</p>
<p>Haberin Tarihi: 29.10.2021</p>		<p>Haberin Tarihi: 29.10.2021</p>
<p>Haberin Linki: https://www.federalna.ba/vijecnica-u-bojama-turske-zastave-povodom-dana-republike-turske-3d1ir</p> <p>Erişim Tarihi: 11.05.2023</p>	<p>-Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürk tarafından kurulduğu</p> <p>-Modern Türkiye'nin kuruluşuyla ilgili Bosna Hersek kamuoyunu bilgilendirme</p>	<p>Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/balkan/sarajevo-vije%C4%87nica-u-bojama-turske-zastave-povodom-98-ro%C4%91endana-republike-turske/2406819</p> <p>Erişim Tarihi: 11.12.2022</p>
<p>Haberin özeti:</p> <p>Vijenica, Türkiye'nin milli bayramı dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti bayrağının renkleriyle aydınlatıldı.</p> <p>Cumhuriyet Bayramı, Türkiye Cumhuriyeti'nin 29 Ekim 1923'te ilanını anmak için kutlanıyor</p> <p>Cumhuriyet, Büyük Millet Meclisi tarafından modern Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı seçilen askeri lider Mustafa Kemal Atatürk tarafından ilan edildi.</p>		<p>Haberin özeti:</p> <p>Vijenica, Türkiye'nin milli bayramı dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti bayrağının renkleriyle aydınlatıldı.</p> <p>Cumhuriyet Bayramı, Türkiye Cumhuriyeti'nin 29 Ekim 1923'te ilanını anmak için kutlanıyor</p> <p>Cumhuriyet, Büyük Millet Meclisi tarafından modern Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı seçilen askeri lider Mustafa Kemal Atatürk tarafından ilan edildi.</p>

Anadolu Ajansı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Saraybosna'nın sembollerinden tarihi Vijecnica Kütüphanesi'ne Türk Bayrağının yansıtılmasına ilişkin haberini görseller eşliğinde abonelerine servis etmiştir. Haberde 29 Ekim'in Türkiye'nin ulusal bayramı olduğu, modern Türkiye'nin 29 Ekim 1923'te Mustafa Kemal Atatürk tarafından

kurulduğu bilgilerine de yer verilmiştir. Haberde ayrıca, Yunus Emre Enstitüsü kursiyerleri tarafından müzik dinletisinin de icra edileceği detayı da bulunmaktadır.

Haber, Vjecnica Kütüphanesi'ne Türk Bayrağının yansıtılmasıyla ilgili görselle birlikte Federalna.ba haber sitesinde de yer almıştır. Türkiye hakkında tanıtıcı bilgileri içeren detaylar da sitedeki haber aracılığıyla Bosna Hersek'te daha geniş bir kitleye aktarılmıştır. Böylece AA, Türkiye'nin Milli Bayramı dolayısıyla Bosna Hersek'in göstermiş olduğu sempatiyi, haberindeki olumlu söylemle birlikte Bosna Hersek kamuoyuna ulaşmasını sağlamış ve Bosna halkının Türkiye'yi daha yakından tanınmasına katkı sunmuştur.

Haber 4 “Saraybosna'da Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı”

Federalna.Ba Sitesinde Yer Alan Haber	Haberdeki Ortak Vurgular	Anadolu Ajansı'nın Servis Ettiği Haber
Başlık: Saraybosna'da Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlendi	Başlık: Saraybosna'da Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı
Haberin Tarihi: 09.05.2023	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesine ilişkin TİKA'nın desteğiyle proje geliştirilecek	Haberin Tarihi: 09.05.2023
Haberin Linki:		Haberin Linki:
Erişim Tarihi:		Erişim Tarihi:
Haberin Özeti: 2 yıl sürecek Bosna Hersek'te Organ Nakli ve Organ Bağışını Güçlendirmeye Yönelik Teknik Destek Projesi TİKA'nın desteğiyle yapılacak. Bosna Hersek Bağış Ağı Müdürü Prof. Dr. Halima Resic, organ bağışı konusunda Türkiye'nin önemli bir konumda bulunduğunu söyledi.	-Türkiye organ nakli ve bağışı konusunda tecrübelerini paylaşacak	Haberin Özeti: 2 yıl sürecek Bosna Hersek'te Organ Nakli ve Organ Bağışını Güçlendirmeye Yönelik Teknik Destek Projesi TİKA'nın desteğiyle yapılacak. Bosna Hersek Bağış Ağı Müdürü Prof. Dr. Halima Resic, organ bağışı konusunda Türkiye'nin önemli bir konumda bulunduğunu söyledi.

Uluslararası etkinlikler ve sağlık diplomasisi, devletlerin diğer ülke halklarıyla ilişki inşa etme amacıyla kamu diplomasisi faaliyetlerinde başvurduğu yöntemler arasında yer almaktadır. Uluslararası etkinlikler aracılığıyla farklı ülkelerden uzmanlar bir araya gelerek, karşılıklı diyalog ve güvenin inşa edilmesine katkı sunmaktadır. Sağlık diplomasisi ise

“uluslararası sağlık yardımı ve uluslararası siyasi ilişkilerin ara yüzünü oluşturan bir araç” olarak karşımıza çıkmaktadır (İletişim Başkanlığı, 2022: 24).

Bu kapsamda AA, bir kamu diplomasisi faaliyeti olan bu uluslararası etkinliği ‘Saraybosna’da Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı Düzenlendi’ başlığıyla abonelerine aktarmıştır. AA, söz konusu haberle hem bir kamu diplomasisi etkinliğinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış hem de haberin içeriğinde ‘etkinliğin TİKA’nın desteğiyle düzenlendiği’, ‘TİKA’nın desteğiyle Türkiye ve Bosna Hersek arasında organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesine ilişkin proje geliştirileceği’, ‘Türkiye’nin Bosna Hersek’le organ nakli ve bağışı konusunda tecrübelerini paylaşacağı ve teknik destek sağlayacağı’ ve ‘Türkiye’nin nakil konusunda gelişmiş bir alt yapıya sahip olduğu’ gibi Türkiye’ye dair imaj ve algıların güçlendirilmesine katkı sunan ifadelere yer vermiştir. Federalna.ba sitesi de etkinlikle ilgili AA’nın servis ettiği bu haberi kullanmıştır. Haber, Federalna.ba web sayfasında Bosna Hersek kamuoyunda Türkiye ile ilgili olumlu izlenimleri artıran müspet söylemlerle birlikte yer alırken, Türkiye ile ilgili olumsuz bir içerik göze çarpmamıştır.

Haber 5 “Türk Donanması'na teslim edilen en büyük Türk savaş gemisi TCG Anadolu”

Federalna.Ba Sitesinde Yer Alan Haber	Haberdeki Ortak Vurgular	Anadolu Ajansı'nın Servis Ettiği Haber
Başlık: TCG Anadolu Türk Deniz Kuvvetleri'ne teslim edildi	-TCG Anadolu'nun Türkiye'nin en büyük savaş gemisi olduğu	Haber: Türk Donanması'na teslim edilen en büyük Türk savaş gemisi "TCG Anadolu"
Haberin Tarihi: 10.04.2023	-Törende konuşan Cumhurbaşkanı	Haberin Tarihi: 10.04.2023
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/tcg-anadolu-isporucen-turskoj-ratnoj-mornarici-oe4eg	Erdoğan'ın, geminin Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendireceğini vurgulaması	Haberin Linki: www.aa.com.tr/ba/turska/najve%C4%87i-turski-ratni-brod-tcg-anadolu-isporu%C4%8Den-turskoj-ratnoj-mornarici/2868499
Erişim Tarihi: 15.04.2023		Erişim Tarihi: 15.04.2023
Haberin Özeti: Türkiye'nin en büyük savaş gemisi "TCG Anadolu" resmen	-Türkiye'nin kendi savaş gemisini yapabileceğini	Haberin Özeti: Türkiye'nin en büyük savaş gemisi "TCG Anadolu" resmen Türk Deniz Kuvvetleri'ne teslim edildi

Türk Deniz Kuvvetleri'ne teslim edildi	ülkeden biri olduğu	Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan:
Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: "TCG Anadolu, Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendirecek"	-Geminin yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edilmesi	"TCG Anadolu, Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendirecek"
"TCG Anadolu', kendi kategorisinde dünyanın en büyük ve en ağır helikopterleri ve insansız hava araçlarını indirip kaldırabilen ilk savaş gemisidir."	-Dünyadaki ilk İHA gemisi olduğu	"TCG Anadolu', kendi kategorisinde dünyanın en büyük ve en ağır helikopterleri ve insansız hava araçlarını indirip kaldırabilen ilk savaş gemisidir."
"Türkiye'nin kendi gemisini tasarlayan, geliştiren ve bakımını yapan 10 ülkeden biri olması gurur duyulacak bir başarıdır"		"Türkiye'nin kendi gemisini tasarlayan, geliştiren ve bakımını yapan 10 ülkeden biri olması gurur duyulacak bir başarıdır"
"Gemi yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edildi"		"Gemi yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edildi"

Türkiye'nin özgün olarak inşa edilen ve en büyük askeri gemisi olan TCG Anadolu, 10 Nisan 2023 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerine teslim edilmiştir. AA BHSC yayın servisi de teslim törenine ilişkin haberlerini görsellerle birlikte bölgedeki medya kuruluşlarına servis etmiştir. Haber AA'nın BHSC servisi tarafından "En büyük Türk savaş gemisi 'TCG Anadolu' Türk Donanması'na teslim edildi" başlığıyla abonelerine aktarılmıştır. Haberin içeriğinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın törende yaptığı açıklamalar ile geminin genel özelliklerine yer verilmiştir.

Federalna.ba sitesi de konuyla ilgili habere yer vermiş ve "TCG Anadolu Türk Deniz Kuvvetlerine Teslim Edildi" başlığını kullanmıştır. Federalna.ba sitesinin başlığında AA'nın servis ettiği haberdeki 'En büyük Türk savaş gemisi' vurgusu yer almamıştır. Haber içeriğinin Federalna.ba web sayfasındaki yansımaya bakıldığında ise, AA'nın haberiyle söylemsel olarak paralellik taşıdığı görülmüştür. Nitekim AA'nın haberindeki "TCG Anadolu Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendirecek", "Türkiye kendi savaş gemisini yapabilen 10 ülkeden biri oldu", "Gemi yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edildi", "TCG Anadolu, dünyanın ilk Silahlı İnsansız Hava Aracı (SİHA) gemisi" ve "Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük başarısı" gibi

bölge kamuoyunda güçlü bir Türkiye imajının oluşmasına katkı sağlayan ifadeler aynı şekilde Boşnak haber sitesinde de yer almıştır.

Haber 6 “BH: Türk doktorun 27 yıl önce ameliyat ettiği hastasıyla buluşması”

Federalna.Ba Sitesinde Yer Alan Haber	Haberdeki Ortak Vurgular	Anadolu Ajansı'nın Servis Ettiği Haber
Başlık: Türk doktor 27 yıl önce ameliyat ettiği hastasıyla buluştu	-Türk Teğmen Mustafa Can Koşay'ın 1995'te Bosna Savaşı sırasında ameliyat ettiği hastasıyla yıllar sonra tekrar buluşması	Başlık: BiH: Türk doktor 27 yıl önce ameliyat ettiği hastasıyla buluştu
Haberin Tarihi: 15.06.2022		Haberin Tarihi: 15.06.2022
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/susret-turskog-ljekara-s-pacijenticom-koju-je-operisao-prije-27-godina-unpa3	-Bosna Hersek'te BM Barış Gücü bünyesindeki Türk taburun yardımseverliğine vurgu	Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/balkan/bih-susret-turskog-ljekara-s-pacijenticom-koju-je-operisao-prije-27-godina/2614120
Erişim Tarihi: 11.04.2023		Erişim Tarihi: 13.03.2023
Haberin Özeti: Bosna Savaşı'nın sonlarında Bosna Hersek'e asteğmen olarak gelen Türk Doktor Mustafa Can Koşay, 27 yıl önce ameliyat ettiği Emsada Čago ile görüştü Ayakları "eğik" olarak doğduğunu anlatan Emsada Čago, o sırada durumuyla ilgilenecek bir ortopedist bulamadıklarını ve Türk taburundaki doktorlarla temasa geçtiklerini söyledi. Čago, "orada Doktor Can da Ayşe de çok iyi insanlarla tanıştık. Doktor Can o dönemde bize özel destek verdi. Ailemiz için çok şey ifade eden harika insanlardı. Onlar doktordan daha fazlasıydılar, arkadaşları." dedi. Emsada, önceki ameliyatların başarılı olmadığını, ancak	-1995 yılında ameliyat edilen Boşnak hastanın savaştan birkaç yıl sonra tekrar operasyon geçirdiği ve bu operasyonun da Türkiye'de yapıldığı	Haberin Özeti: Bosna Savaşı'nın sonlarında Bosna Hersek'e asteğmen olarak gelen Türk Doktor Mustafa Can Koşay, 27 yıl önce ameliyat ettiği Emsada Čago ile görüştü Ayakları "eğik" olarak doğduğunu anlatan Emsada Čago, o sırada durumuyla ilgilenecek bir ortopedist bulamadıklarını ve Türk taburundaki doktorlarla temasa geçtiklerini söyledi. Čago, "orada Doktor Can da Ayşe de çok iyi insanlarla tanıştık. Doktor Can o dönemde bize özel destek verdi. Ailemiz için çok şey ifade eden harika insanlardı. Onlar doktordan daha fazlasıydılar, arkadaşları." dedi. Emsada, önceki ameliyatların başarılı olmadığını, ancak

Koşay'ın ameliyatının ardından yürümeye başladığını anlattı.		ameliyatının ardından yürümeye başladığını anlattı.
--	--	---

AA tarafından servis edilen bu haber, insan hikayesini konu almaktadır. Haberde, Bosna Hersek'te (1992-1995) yaşanan savaş sırasında Türk Teğmen Mustafa Can Koşay'ın 1995 yılında ameliyat ettiği Emsada Cago isimli Boşnak hastasıyla yıllar sonra Bosna Hersek'te tekrar buluşmasını anlatmaktadır. Anadolu Ajansı'nın haberinde doktor ve hastasının yıllar sonra tekrar buluşması sonucu ortaya çıkan duygusallık öne çıkmaktadır. Haberde açıklamasına yer verilen hasta Emsada Cago 'ayak deformesi ile dünyaya geldiğini, savaş ortamında durumuyla ilgilenecek bir ortopedist bulamadıklarını ve bunun üzerine ailesinin ülkede bulunan Türk taburundaki doktorlarla irtibata geçtiklerini' ifade etmektedir. Emsada'nın 'Türk taburunda çok iyi insanlarla tanıştıkları' yönündeki açıklamaları da haberde yer almaktadır.

Söz konusu haber, Federalna.ba sitesinde de AA'nın servis ettiği içerikle aynı şekilde yer alarak Bosna Hersek kamuoyuna aktarılmıştır. AA'nın haberinde 'Bosna Hersek'te BM Barış Gücü bünyesindeki Türk askerlerinin yardımseverliğine' ve 'Türk askerinin yaptığı iyiliğin yıllar geçmesine rağmen unutulmadığına' ilişkin yapılan vurgu, Federalna.ba'nın aktardığı haberde de yer almıştır.

Anadolu Ajansı BHSC servisi, hazırladığı insan hikayesini konu alan özel haberleriyle Türkiye ve bölge halklarıyla arasında duygusal bir bağın oluşmasına katkı sunmaktadır. AA'nın haberlerinin aynı içerikle, bölge medyası tarafından da kullanılması bu tarz haberlerin daha geniş kitlelere ulaşılmasını sağlamaktadır. Böylece AA, halklar arasında bağların güçlenmesinde rol oynamakta ve önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti işlevi yerine getirmektedir.

Sonuç

Soğuk Savaş'ın son bulmasının ardından ortaya çıkan uluslararası sistemin yeni yapısında Türkiye daha geniş hareket alanı kazanma imkanı yakalamış ve oluşan bu yeni düzende etkinliğini artırma yönünde adımlar atmaya başlamıştır. Bu minvalde Türkiye, ilk olarak 1992 yılında TİKA'nın kurulmasıyla birlikte tarihi, kültürel, dilsel ve dinsel bağlarının bulunduğu toplumlara yönelik açılımlar başlatmıştır. 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren ise hedef halklarla iletişimini güçlendirmek ve ilişkilerini geliştirmek adına kamu diplomasisini ve yumuşak güç anlayışını dış politikasının merkezine koymuş ve bu yönde birçok kurum ve kuruluşu hayata geçirmiştir.

Uluslararası sistemde etkin bir konum elde etmeyi amaçlayan Türkiye, küresel politikanın diğer başat aktörleri gibi kamu diplomasisinde medya yapılanmasına öncelik vermeye başlamıştır. Bu amaca yönelik olarak Türkiye, televizyon kanalı TRT ve haber ajansı AA'yı yeniden yapılandırarak, uluslararası kamuoyuna hitap eden etkin medya organları haline dönüştürmüştür.

Günümüzde 13 dilde yayın yapan Anadolu Ajansı, Türkiye'nin uluslararası meselelere bakış açısına uyumlu şekilde haberlerini küresel ölçekte abonelerine servis etmektedir. AA, servis ettiği içeriklerdeki Türkiye ile ilgili olumlu söylemlerin bölgesel ve uluslararası medyada yer almasını sağlayarak Türkiye hakkında yabancı kamuoylarında olumlu bir izlenim oluşmasına katkı sunmaktadır. Özellikle Türkiye'nin dış politikasında her zaman önem verdiği Balkanlarda, özellikle uluslararası sistemin başat güçlerinin rekabetinin yoğun olduğu dönemde AA, Türkiye'nin etkin kamu diplomasisi çalışmaları yürütmesi hususunda rolü yadsınamaz bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

Anadolu Ajansı 101 Yıldır Anadolu'nun Sesini Dünyaya Duyuruyor (2021) Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-101-yildir-anadolunun-sesini-dunyaya-duyuruyor/2198331>.

Anadolu Ajansı. (2023). Hakkımızda, <https://www.aa.com.tr/tr/haberakademisi/p/hakkimizda>. (Erişim Tarihi: 20.06.2023).

Anadolu Ajansı. (2023). AA Yayınları, <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/yillik-2021/2560775>. (Erişim Tarihi: 13.06.2023).

Anadolu Ajansı Asırlık Haber Yolculuğunda Küresel Markaya Dönüştü (2020) Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yuz-yasinda/anadolu-ajansi-asirlik-haber-yolculugunda-kuresel-markaya-donustu/1793781>.

AA'nın Fransızca Yayında Hedefi Afrika (2014) Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-fransizca-yayinda-hedefi-afrika/181304>.

Anadolu Ajansı Farsça Yayına Başlıyor (2015) NTV. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/anadolu-ajansi-farsca-yayina-basliyor,j2UCd5zXskq-i14YhfeA0A>.

AA Arapça Yayınlar İletişim Köprüsü Olacak (2013) Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/aa-arapca-yayinlar-iletisim-koprusu-olacak/245323>.

AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca Yayını 11 Yaşında (2023) Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-bosnakca-hirvatca-sirpca-karadagca-yayini-11-yasinda/2842805>.

AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Yayını 9 Yaşında (2021) Anadolu Ajansı.
<https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-bosnakca-hirvatca-sirpca-yayini-9-yasinda/2172258>.

Anadolu Ajansı Türkiye'nin Balkanlar'daki Medya Gücü (2012) Anadolu Ajansı.
<https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/anadolu-ajansi-turkiyenin-balkanlardaki-medya-gucu/362476>.

BOSTANCI, M. (2012). Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

CEYHAN, A. İ. (2019). Siyasal İletişimde Kamu Diplomasisi, İstanbul: Akademisyen Kitabevi.

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (2022). Kamu Diplomasisi Nedir?, İstanbul.

CULL, N. J. (2008). Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 616, 31-54.

ÇETİN, O. M. (2022). Bir Kamu Diplomasisi Aktörü Olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. İletişim Çalışmaları Dergisi, 8(2), 233-255.

EFEGİL, E. (2016). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi, Kamu Diplomasisi Enstitüsü,
<https://kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/94-tuerk-di-poltkasi-ve-kamu-diplomass>.

EKŞİ, M. (2014). Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası, Ankara: Siyasal Kitabevi.

EREN, E. (2019). Medya Diplomasisi Aktörü Olarak TRT ve Balkanlardaki Örnek Faaliyetleri. TRT Akademi, 4(7), 26-41.

ERZEN, M. Ü. (2012). Kamu Diplomasisi, İstanbul: Der Yayınları.

RADIO TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNIA I HERCEGOVINA. (2023). Historijat,
http://www.rtvfbih.ba/loc/template.wbsp?wbf_id=21§ion=info.

- GILBOA, E. (2008). Searching for a Theory of Public Diplomacy. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 55-77.
- GÖRAL, E. (2013). Değişen Uluslararası Sistemde Türkiye'nin Balkan Politikasının Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerine Etkisi. *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 99-118.
- KALIN, İ. (2011). Soft Power and Public Diplomacy in Turkey. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 16(3), 5-23.
- KAVOĞLU, S. (2022). Kamu Diplomasisi Perspektifinden Uluslararası Yayıncılık: TRT Balkan Üzerine Bir İnceleme. *Intermedia International e-Journal*, 9(17), 306-323.
- KILIÇASLAN, E. (2020). Marka İnşası Bağlamında Türk Kamu Diplomasisi: Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Örnekleri. *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3, 64-83.
- KÖKSOY, E. (2021). Türkiye'de Kamu Diplomasisi Akademik Literatürü Üzerine Bir İnceleme: Medya, İletişim ve Halkla İlişkiler Çalışmaları Alanı Olarak Kamu Diplomasisi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 19(38), 631-684.
- KÖKSOY, E. (2019). Kamu Diplomasisi Yönetimi ve Stratejisi. O. Göksu, (der.), *Kamu Diplomasisinde Yeni Yönelimler*, (s. 11-54), İstanbul: Literatürk Academia.
- LEONARDA, M. (2002). *Public Diplomacy*, Londra: Foreign Policy Center.
- MELISSEN, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, Newyork: Palgrave Macmillan.
- MORGENTHAU, J. H. (1948). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York: Knopf.
- NICHOLSON, H. (1939). *Diplomacy*, New York: Harcourt Brace.
- NYE, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs.

- PAÇAOĞLU, E. H. (2020). Balkanlar'da Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Yumuşak Gücü. *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, 3, 35-69.
- PARİM, A. ve ÇETİN, C. (2021). Bir Kamu Diplomasisi Aracı Olarak TRT Avaz ve Milliyetçilik. *İletişim ve Diplomasi*, 5, 25-55.
- SALHA, S. (2023, 20 Haziran). Kamu Diplomasisi Perspektifinden Kalkınma Yardımlarının Analizi, Kamu Diplomasisi Enstitüsü, <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/92-kamu-diplomasisi-perspektifinden-kalknma-yardmlarnn-analizi.html>.
- SANCAR, G. A. (2016). *Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar ve Örnekler*, İstanbul: Beta Yayınları.
- SANCAR, G. A. (2016). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*, İstanbul: Beta Yayınları.
- SIMONS, G. (2018). *Media and Public Diplomacy*. A.P. Tsygankov, (ed.), *Routledge Handbook of Russian Foreign Policy*, (s. 199-216), New York: Routledge.
- SZONDI, G. (2008). *Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences*. Netherlands Institute of International Relations.
- TUCH, H. N. (1990). *Communicating With the World US Public Diplomacy Overseas*, New York: Palgrave Macmillan.
- WALLER, J. M. (2007). *The Public Diplomacy Reader*. Washington: Institute of World Politics Press.
- WU, Y. (2016). China's Media and Public Diplomacy Approach in Africa: Illustrations From South Africa. *Chinese Journal of Communication*, 9(1), 81-97.
- YILMAZ, A. N. ve KILIÇOĞLU, G. (2017). Balkanlar'da YTB ve TİKA'nın Türk Kamu Diplomasisi Kurumları Olarak Faaliyetleri ve Türkiye'nin Bölgedeki Yumuşak Gücüne Etkileri. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 115-131.